مىللىتىمىز تۈرك، دىنىمىز ئىسلام، ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان

شەرقىي تۈركىستان

ŞARKİ TÜRKİSTAN DOĞU TÜRKİSTAN

ئىلمىي سىياسىي گېزىت

1996

٦ - ئاي

١٤ - سان

ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان نەشرىيات مەركىزى نەشر قىلدى

پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇجاھىتلارىنىڭ ئۇلۇغ ئۇستازى، ئۇلۇغ تۈركلۈك مۇجاھىتچىسى، دىپلوماتچىسى ۋە سىياسەتچىسى ئەيسا يۇسۇپ ئالپتېكىن مەڭگۈ ھايات

روس ۋە خىتاي كوممۇنىستلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە ئېلىپ بارغان قانلىق ھۆكۈمرانلىقىغا ئەڭ يېقىن شاھىت ۋە ھېچنېمىدىن قورقمايدىغان ئۇلۇغ ۋەتەنپەرۋەر، مىللەتپەرۋەر رەھبەر سۈپىتىدە مەيدانغا چىقىپ، خەلقئارادا شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ كوممۇنىزمغا قارشى كۈرەش قىلىش ئىرادىسىنى نامايەن قىلغان، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇجاھىتلارىنىڭ ئۇلۇغ ئۇستازى، ئۇلۇغ تۈركلۈك مۇجاھىتچىسى، دىپلوماتچىسى ۋە سىياسەتچىسى ئەيسا يۇسۇپ ئالپتېكىننىڭ ۋاپاتى شەرقىي تۈركىستان خەلقى ۋە تۈرك-ئىسلام دۇنياسى ئۈچۈن ئورنىنى تولدۇرۇپ بولمايدىغان چوڭ يوقۇتۇش بولدى. ئۇ مىللىتىنىڭ ئازادلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش، ۋەتىنىنىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن ئاخىرقى نەپەسكىچە كۈرەش قىلىپ، بىزدىن ئايرىلدى.

داۋامى 2 - بەتتە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇجاھىتلارنىڭ ئۇلۇغ ئۇستازى، ئۇلۇغ تۈركلۈك مۇجاھىتچىسى، دىپلوماتچىسى ۋە سىياسەتچىسى ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن مەڭگۈ ھايات

ئەيسا ئەپەندى 1970 - يىللىق دۇنيا سەپىرىدە ئامېرىكىدا دۆلەت مەجلىسى باشقانى جون مىكورمىك (سولدا) بىلەن ۋاشىنگتون ھۆكۈمەت مىنىستىرى جون مىرفىي تەرىپىدىن قوبۇل قىلىندى .

بېشى 1- بەتتە

ۋەتىنىنى دەپ ۋەتەندىن ئايرىلغان ئەيسا ئەپەندى 40 نەچچە يىلدىن بۇيان ۋەتىنىمىزنىڭ ئاي يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىنى قولىدىن چۈشۈرمىدى . ئۇ تۈركىيىدە تۇرۇپ ۋەزىيەتنى ئىنچىكە كۆزىتىش ۋە سىياسىي كۆز قاراش جەھەتتە تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئىزدىنىش ئارقىلىق ۋەتەن ۋە خەلقنىڭ ئېچىنىشلىق تەقدىرىنى ئۆزگەرتىشتە ، ۋەتەن سىرتىدا شەرقىي تۈركىستاننى دۇنياغا تونۇتۇش ، خەلقنىڭ خىتاي ئاسارىتىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان مۇجادىلىسىنى خەلقئارا سىياسىي سەھنىدىكىلەرگە يەتكۈزۈپ ، ئۇلارنىڭ دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغاشنىڭ زۆرۈرلىكىنى تونۇپ يەتكەن . بىر نەچچە قېتىم دۇنيا سەپىرى ئېلىپ بېرىپ ئامېرىكا ، گېرمانىيە ، شۋېتسارىيە ، ئاۋستىرالىيە ، فىرانسىيە ، ئەنگلىيە ، ياپونىيە ، ھىندونېزىيە ، رويە ۋە ئاسىيا - ئافرىقا قاتارلىق رايونلاردىكى 50 نەچچە دۆلەت ، ھۆكۈمەت ، پارلامېنت باشلىقلىرى بىلەن كۆرۈشتى . خەلقئارا ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىن سەھنىلىرىدە ۋە ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلات مۇنبىرىدە ئىلمىي دوكلات بەردى ھەمدە نۇتۇق سۆزلىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلمىي دوكلات ۋە نۇتۇقلىرىدا دۇنيا خەلقىنى رۇس ، خىتاي تەر-

غىپ قىلغان كوممۇنىزم تەھلىكىسىدىن ، بولۇپمۇ كوممۇنىست خىتاينىڭ دۇنيا تىنچلىقىغا كەلتۈرىدىغان تەھلىكىسىدىن ھوشيار بولۇشقا چاقىردى . شەرقىي تۈركىستانغا غالجىرلىق بىلەن بېسىپ كىرگەن كوممۇنىست خىتاينىڭ فاشىستىك زوراۋانلىقى ، زومىگەرلىكى ۋە قانخورلۇقىنى چوڭقۇر پاش قىلدى . شۇنىڭ بىلەن بىللە رۇس كوممۇنىستلىرىنىڭ خىتاي بىلەن بىرلىشىپ مۇستەقىللىق غەلبىسىنى مەغلۇبىيەتكە ئۇچراتقانلىقىنى غەزەپ بىلەن ئەيىپلىدى . تاجاۋۇزچىلار ۋە كوممۇنىستلارغا بولغان ھەققانىي غەزەپ - نەپرەت بىلەن تولغان خەلقنىڭ ھەقىقىي ئازادلىق ، ئەركىنلىك ئۈچۈن كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمرانلىقىنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ ، مۇستەقىللىقنى ئەمەلگە كەلتۈرۈش پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى ۋە بىردىنبىر كۆرەش نىشانى ئىكەنلىكىنى جاكالىدى . شەرقىي تۈركىستان قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپلا ئۇيغۇرلارنىڭ پائالىيەت ئېلىپ بېرىپ ياشاپ كەلگەن ئانا يۇرتى بولۇپ قالماستىن ، بەلكى ئۇيغۇرلار جەمئىيەت قۇرغان ، دۆلەت قۇرغان ۋە ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنىڭ تەرەققىياتىغا ئالاھىدە تۆھپە قوشقان مۇقەددەس ئۇيغۇر تۈرك دۆلىتى ئىكەنلىكىنى ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ مىللەت ، تارىخ ، جۇغراپىيە ، ئىقتىساد ، مەدەنىيەت جەھەتلەردە خىتاي بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتى يوقلىقىنى ، « (شىنجاڭ) شەرقىي تۈركىستان ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى » دەپ جار سېلىشى كوممۇنىست خىتاينىڭ دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ كۆزىنى بوياپ ، ئەجدادلىرىمىزغا ۋارىسلىق قىلىپ تارىخنى بۇرمىلاپ ، ئۆزگەرتىپ ۋەيران قىلغان ئويدۇرۇپ چىقىرىشتەك دائىم ئىشلىتىپ كېلىۋاتقان نەيرىڭىدىن باشقا نەرسە ئەمەسلىكىنى بايان قىلىپ ، شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسىنىڭ خەلقئارا مەسىلىلەر قاتارىدىن ئورۇن ئېلىشى كېرەكلىكىنى ئوتتۇرىغا قويدى . ھەمدە خەلقئارا ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتى ، تۈرك - ئىسلام دۇنياسى تەشكىلاتلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا يېقىندىن كۆڭۈل بۆلۈپ ئۈنىگە ياردەم قىلىشىنى تەلەپ قىلدى . نەتىجىدە ، كوممۇنىست خىتاينىڭ ئونۇتتۇرماق ۋە يوق قىلماق تەھلىكىسىدە قالغان مۇقەددەس ئانا ۋەتىنىمىز - شەرقىي تۈركىستاننىڭ خەلقئارادىكى تارىخىي ، سىياسىي

ئىجتىمائىي ئورنىنى قوغداپ قالدى . جۈملىدىن ئالدى بىلەن تۈركىيە جۇمھۇرىيىتى ئېتىراپ قىلدى . كېيىن ياۋروپادىكى كۆپلىگەن خەلقئارا تەشكىلات ۋە دۆلەت پارلامېنتىنىڭ ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتلىرىدا شەرقىي تۈركىستان نامى ئەنگە ئېلىندى ۋە شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى توغرىسىدا مەخسۇس يىغىنلار ئېچىلدى .

ئۇلۇغ مۇجاھىت ئەيسا ئەپەندى خەلقنىڭ ئازادلىقى ۋە ۋەتەنىنىڭ مۇستەقىللىكىنى ئەمەلگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان كۆرەشىنىڭ ھەم جاپالىقلىقى ، مۇرەككەپلىكى ۋە ئۇزۇن مۇددەتلىكىنى چۈشەنگەن ھەم كۆرەشنىڭ ئىستىقبالىغا ئۈمىد بىلەن قارىغان . ئۇ يەنە كوممۇنىست خىتاينىڭ ھەرخىل ھىيلە - نەيرەڭ ، پىتنە - ئىغۋالىرىغا ئالدانماسلىقنى تەكىتلەپ ، مىللەتنىڭ ئۆزىگە ئىشىنىش ، ئۆزىنىڭ ئۆرپ - ئادەت ، مىللىي كىملىكىنى قوغداش ۋە ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش ئارقىلىق تاجاۋۇزچىلارغا قارشى ئاداقىچە كۆرەش قىلىپ ، مۇستەقىللىقنى ئەمەلگە كەلتۈرۈشكە چاقىردى . ئەيسا ئەپەندىنىڭ بۇ چاقىرىقى كوممۇنىست خىتاينى ، بېيجىڭدا ئىرلىرىنى قاتتىق ئالاقزادە قىلىۋەتكەن . شۇنىڭ ئۈچۈن ئەيسا ئەپەندى بېيجىڭدا ئىرلىرىنىڭ كۆزىگە قادالغان ئۆتكۈر مىخ ۋە « (شىنجاڭ) غا بولغان ئاساسىي خەۋپ » بولۇپ قالغانىدى .

داۋامى 3 - بەتتە

پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇجاھىتلارىنىڭ ئۇلۇغ ئۇستازى، ئۇلۇغ تۈركلۈك مۇجاھىتچىسى، دىپلوماتچىسى ۋە سىياسەتچىسى ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن مەڭگۈ ھايات

بېشى 2 - بەتتە

ئەيسا ئەپەندى (ئوتتۇردا) 1968 - يىلى تۈركىيەدە باش كۆتەرگەن كوممۇنىست پەرەزلەرگە قارشى نامايىش ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۇلارغا بىزگە قاراپ ئىبرەت ئېلىڭ، تۈركىيە ئىككىنچى بىر شەرقىي تۈركىستان بولمىسۇن دەپ ئاگاھلاندۇردى.

ئەيسا ئەپەندى ئۆمۈر بويى ۋەتەن داۋاسى ئۈچۈن كۈرەش قىلغان ئەڭ زور ئەجىر سىڭدۈرگەن، شەرقىي تۈركىستانلىق مۇجاھىتلارنىڭ مەشھۇر بايراقدارى. ئۇ ۋەتەن داۋاسىنى خەلقئارا سىياسىي مەھنگە ئېلىپ چىقىشتا، بىر تەرەپتىن كوممۇنىست خىتاينىڭ «قىزىل قارشى ئېلىش»، «راھات - پاراغەت»، پۇل، مال - مۈلۈك ۋە ئەمەل - مەنسەپ بېرىش قاتارلىق ھىيلە - نەيرەڭلىرىگە ئالدانماي، مېتىلماي ھەقىقىي داۋادا چىڭ تۇردى. يەنە بىر تەرەپتىن بۇ داۋانى داۋاملاشتۇرۇش يولىدا زوراۋانلىقتىن، تەھدىتتىن، بېسىمدىن قورقمىدى. خەلقىنىڭ دەرد - ئەلىمىنى، قايغۇ - ھەسرىتى، ئارزۇ - ئۈمىد ۋە غايىسىنى چوڭقۇر چۈشىنىپ، ئاخىرقى نەپىسىگىچە ۋەتەننىڭ خالىغانچە تالان - تاراج قىلىنغان، خورلۇقنى يېتىپ ئاشقىدەك تارتقان ئېچىنىشلىق تەقدىرىدىن قايغۇردى. ئۆزى، ئائىلىسى ئاچ - يالىڭاچ قالغاندىمۇ ئۇنى ئويلىمىدى. پۈتۈن تاپقان - تەككىنىنى داۋاغا سەرپ قىلىپ، بىر تىيىن غەزىنە توپلىغان ئەمەس. نۇرغۇن جاپا - مۇشەققەتنى باشتىن كەچۈرگەندىمۇ ئىرادىسىدىن يانمىدى. نى - نى قېيىنچىلىقلارغىمۇ باش ئەگمىدى. ۋەتەن، خەلقنىڭ ئازادلىقى ئۈچۈن تىنىمسىز پائالىيەت ئېلىپ بېرىپ، ھاياتىنىڭ ھۇزۇر - لەززىتىدىن بىر ئەر قېتىممۇ بەھرىمەن بولالمىدى. ئۇنىڭ يۈرىكى ۋەتەن، مىللەت دەپ سوقتى، يېشى ۋەتەن، مىللەت ئۈچۈن تۆكۈلدى.

ئەيسا ئەپەندى خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە قارشى تۇرۇپ ۋەتەننى مۇنقەرزلىكتىن قۇتقۇزۇش كۈرىشىنىڭ سىنىقىدىن ئۆتكەن، غايىلىك ئىرادىلىك ۋە جاھارەتلىك ئۇلۇغ مۇجاھىت. ئۇنىڭ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى خەلقئارا سىياسىي مەھنگە ئېلىپ چىقىپ، ۋەتىنىنىڭ مىللەت، تارىخ، جۇغراپىيە، ئىقتىساد ۋە مەدەنىيەت جەھەتتە نامىنى ساقلاپ قالغانلىقى ئاجايىپ مۇھىم تارىخىي ئەھمىيەتكە ئىگە ۋەقە ھېساپلىنىدۇ. لېكىن، بىز ئۇنىڭغا لايىق ئىش قىلالىشىمىز كېرەك، ئەلۋەتتە. بۇنىڭ ئۈچۈن ھەممىمىز مۇقەددەس ۋەتەن تۇپرىقىنى كوممۇنىست خىتاينىڭ قانلىق تاپىنى ئاستىدىن ئازاد قىلىش دېگەن ئېتىقاد - ئىرادىدە باشتىن - ئاخىرغىچە چىڭ تۇرۇپ، بارلىقىمىزنى ۋەتەن، خەلققە بېغىشلاپ، پۇلى بارلار پۇلى بىلەن، سۆزى بارلار سۆزى بىلەن، قەلىمى بارلار قەلىمى بىلەن مۇستەقىللىق كۈرىشىمىزنى ئاخىرغىچە داۋام قىلدۇرىشىمىز لازىم.

ئىززىز ۋەتەنداشلار: ئۇلۇغ مۇجاھىت ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن ئۆلمىدى. ئۇنىڭ كۈرەشچان روھى، ئۇلۇغۋار ئارزۇ - ئىستىكى بىزنى كوممۇنىست خىتايغا قارشى تۇرۇپ، ۋەتەننى ئازاد قىلىش كۈرىشىمىزنى داۋاملىق ئىلھاملاندۇرىدۇ، ئۇ مەڭگۈ ھايات!

مەرھۇمنىڭ ئائىلىسىگە:

تۈرك دۇنياسىنىڭ بۈيۈك لىدېرى ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىننىڭ ۋاپاتىدىن چوڭقۇر قايغۇ ئىچىدە خەۋەر تاپتۇق. ئۇ پۈتۈن ئۆمۈر بويى شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلالى ئۈچۈن مۇجادىلە ئېلىپ بارغان ئۇلۇغ مۇجاھىت. ئەلۋەتتە، شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئۇنىڭ ئىزىنى بويلاپ داۋام قىلدۇرۇلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. پۈتۈن تۈرك دۇنياسىغا چوڭقۇر تەزىيە بىلدۈرىمىز.

ئەزەربەيجان مەدەنىيەت مەركىزى باشقارمىسى

باش كاتىپ: ئەخمەت قاراچا

باشقارما باشلىقى: جەمىل ئۈنەل

1995 - يىل 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئەنقەرە

==============================

تەزىيە تېلېگراممىسى

ھۆرمەتلىك ئارسلان ئالپتېكىن:

مۇھتەرەم دادىڭىز، بۈيۈك ئىنسان، بۈيۈك مۇجاھىت ئىزىز دوستۇم ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىننىڭ قايغۇلۇق ۋاپاتى مۇناسىۋىتى بىلەن سىزگە، ئائىلىڭىزگە ۋە ئۇنىڭ ۋاپاتىدىن قاتتىق قايغۇ - ھەسرەت چەكمۇۋاتقان خەلققە، جامائەتكە چوڭقۇر تەزىيە بىلدۈرىمەن. ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت ئەيلىسۇن.

جۇمھۇر باشقانى سۇلايمان دېمىرەل

1995 - يىل 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ئەنقەرە

==============================

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تەزىيە تېلېگراممىسى

ھۆرمەتلىك « ئو . ن . ت . ئو » رەئىسى
ئەركىن ئالپ تېكىن :

تارىخىي لىدەر ، تۈرك دۇنياسىنىڭ بۈيۈك ئادىمى مۇھتىرەم دادىڭىز ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىننىڭ ۋاپاتى مۇناسىۋىتى بىلەن چوڭقۇر تەزىيە بىلدۈرمەن . ئۇلۇغ تەڭرى ئۇنىڭغا رەھمەت ئەيلىسۇن ، قەدىرلىك ئائىلىسىگە ۋە تۈرك دۇنياسىغا تەسەللى بۇيرۇسۇن .

قىبرىس جۇمھۇر باشقانى رائۇف دەنتاش
1995 - يىل 12 - ئاينىڭ 19 - كۈنى لەۋكوشا

==

شەرقىي تۈركىستان دەرنىكى ۋە ئالپ تېكىن ئائىلىسىگە

پۈتۈن دۇنيا تۈركلىرىنىڭ دايىم يېنىدا بولغان سۆيۈملۈك پىكىر ئادىمى ، 20 - ئەسىرنىڭ مۇجاھىتى ، ئۇلۇغ ئاۋازى بىلەن شەرقىي تۈركىستاننىڭ دەردىگە دەرمان بولغان ، تۈركلۈك ، ئىنسانلىق قەھرىمانى بۈيۈك ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىننىڭ ۋاپاتىدىن چوڭقۇر قايغۇ ئىچىدە ، خەۋەر تاپتىم ، خەلق يولىدا چارچىدىم ، ھاردىم دېمەي ئۆمۈر بويى خىزمەت قىلغان ھارماس مۇجاھىت ، ئەيسا ئەپەندىگە جانابى ئاللاھ غەمبەتلىرىمىز قاتارىدا ياتقان يېرىنى جەننەت قىلسۇن . روھىغا رەھمەت ئەيلىسۇن ، ئۇنىڭ ۋاپاتىدىن ئېغىر مۇسىبەت ئىچىدە ھازا تۇتىۋاتقان پۈتۈن ئىنسانلارغا جۈملىدىن دوستلىرىغا سەپداشلىرىغا ، ئۇرۇق - تۇغقان قېرىنداشلىرىغا تەسەللى تىلەيمەن .

سەپداش دوستۇم ، سەن خاتىرجەم بول ! شۇنداق بىر كۈن كېلىدۇكى ، سېنىڭ روھىڭ بىلەن شەرقىي تۈركىستان ۋە پۈتۈن ئەسىر - قۇل تۈركلەر ئازادلىققا ئېرىشىدۇ ۋە شۇچاغدا ، پۈتۈن تۈرك ئەۋلادلىرىنىڭ ساڭا « ئەي ، ھارماس مۇجاھىت سەن بىزنىڭ قەلبىمىزدە مەڭگۈ ھايات! » دەپ سالام بېرىدۇ .

ئەزەربەيجان رېسپۇبلىكىسى سابىق
باشقانى ئەبۇلفەز ئەلچىبەي
1995 - يىل 12 - ئاينىڭ 24 - كۈنى
ئوردۇبات - كېلېكى ئەزەربەيجان

==

بۇنىڭدىن باشقا مەرھۇمنىڭ ۋاپاتى مۇناسىۋىتى بىلەن ئامېرىكا ، گېرمانىيە ، ھوللاندىيە ، ئەنگلىيە ، سەئۇدى ئەرەبىستان ، ئەزەربەيجان ، قازاقىستان ، پاكىستان ، مىسىر ، ئىران ، ئىراق ، ئافغانىستان ، ئۆزبېكىستان ، قىرغىزىستان ، تۈركمەنىستان ، تاتارىستان ، تۈركىيە ، قىبرىس قاتارلىق 18 دۆلەتتىن ھۆكۈمەت ، جەمئىيەت ۋە شەخسى نامىدىن كەلگەن 107 پارچە تەزىيە تېلگىراممىسىنى تاپشۇرۇپ ئالدۇق .

ئۇلۇغ ئەيسا ئەپەندىنىڭ

قىسقىچە كۆرەش تارىخى

ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن 1901 - يىلى شەرقىي تۈركىستاننىڭ قەشقەر ۋىلايىتىگە قاراشلىق يېڭىسارىدا تۇغۇلغان . ئۇ كىچىك چېغىدىلا ساۋاتىنى تولۇق چىقىرىپ ، كېيىن خىتايچە ئوقۇشنى تالانتلىق بىلەن تاملىغان . ئوقۇشنى تاماملىغاندىن كېيىن ، تۈرلۈك سىياسىي ، ئىجتىمائىي پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ ئۆزىنى ۋەتەن، مىللەتنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇشقا ئاتايدۇ. 1947 - يىلى شەرقىي تۈركىستان بىرلەشمە ھۆكۈمىتىنىڭ باش كاتىپى بولۇپ ئىشلەيدۇ . 1949 - يىلى كوممۇنىست خىتاي شەرقىي تۈركىستاننى ئىشغال قىلغاندىن كېيىن ، ھىندىستانغا كېلىپ ئىلتىجا قىلىدۇ ۋە 1954 - يىلى تۈركىيىگە كېلىپ ئولتۇراقلىشىدۇ . شۇنىڭدىن كېيىن ئۆزىنىڭ مۇجادىلە پائالىيىتىنى تېخىمۇ جانلىق ئېلىپ بارىدۇ :

1) شەرقىي تۈركىستان ۋەختايىدا ، « تۈركىستان ئاۋازى » ، « تەڭرى تاغ » ، « ئالتاي » قاتارلىق ئايلىق ژورنال ۋە « تۈرك » نامىلىق كۈنلۈك گېزىت چىقىرىپ مىللەتپەرۋەرلىك ئىدىيىسىنى ئىلگىرى سۈرگەن ۋە تۈركىيە تۇغرىسىدا نۇرغۇن ماقالە ، خەۋەرلەرنى ئېلان قىلغان . ئۇنىڭ بۇ جەھەتتە ئېلىپ بارغان پائالىيىتىنى خىتاي ۋە رۇس كوممۇنىستلىرى « پانتۈركىزم » نى تەرغىپ قىلىدى دەپ ئەيىبلىگەن .

2) ۋەتەندىن ئايرىلغاندىن كېيىن ، ئالدى بىلەن دۇنيا بويىچە ئېلىپ بېرىپ 50 نەچچە دۆلەت ۋە رايوندا ، « كوممۇنىزم ۋە مىللەتچىلىك » ، « كوممۇنىزم غايىسى ۋە ئۇنىڭ مەقسىدى » ، « قىزىل خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى زۇلۇمى » ، « قىزىل رۇسنىڭ غەربىي تۈركىستاندىكى زۇلۇمى » ، « خىتاي ۋە رۇس ئىمپېرىيالىزىم قول ئاستىدىكى تۈركىستان » قاتارلىق تېمىلاردا يۈز نەچچە قېتىم دوكلات ۋە نۇتۇق سۆزلىدى .

3) تۈركىيىدە « ئەسىر شەرقىي تۈركىستان ئۈچۈن » ، « شەرقىي تۈركىستان داۋاسى » ، « ئۇنۇتۇلغان شەرقىي تۈركىستان » قاتارلىق چوڭ ھەجىمدىكى ئەسەرلەرنى ۋە « شەرقىي تۈركىستان ئېنسىكلوپېدىيىسى » قاتارلىق ئەسەرلەرنى ۋە « شەرقىي تۈركىستان ئىنسانىيەتتىن ياردەم كۈتىدۇ » نامىلىق رىسالىنى يازدى . ئۇنىڭ بۇ ئەسەرلىرى تۈرك تىلىغا تەرجىمە قىلىنىپ ، نەشر قىلىندى .

4) مەھەممەت ئىمىن بۇغرا بىلەن « تۈركىستان » ، « تۈركىستان سەسى » ۋە ئىنگلىزچە « تۈركىستان ئاۋازى » گېزىتلىرىنى تەسىس قىلغان . ئۇيغۇرچە ، ئەرەبچە ، تۈركچە ۋە ئىنگلىزچە « شەرقىي تۈركىستان ئاۋازى » نامىلىق مەجمۇئە ۋە « دوغۇ تۈركىستان » نامىلىق گېزىت تەسىس قىلغان . كېيىنكى يىللاردا ئۇيغۇرچە « شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى » ، « شەرقىي تۈركىستان » گېزىتىنى تەسىس قىلغان . ھازىر « شەرقىي تۈركىستان ئاۋازى » ژورنىلى ۋە ئۇيغۇرچە ئىككى گېزىت داۋاملىق نەشردىن چىقىۋاتىدۇ .

5) شەرقىي تۈركىستان كۆچمەنلەر دەرنىكى ، شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى ، شەرقىي تۈركىستان مۇھاجىرلار مەدەنىيەت ۋە ھەمكارلىق جەمئىيىتى قاتارلىق جەمئىيەتلەرنى قۇرغان . بۇ جەمئىيەتلەر ئۆز پائالىيىتىنى داۋام قىلدۇرىۋاتىدۇ .

6) تۈركىيىدە ھەر يىلى بىر نەچچە قېتىم چوڭ ۋە كىچىك تىپتىكى نامايىش ، مۇھاكىمە يىغىنلىرىنى ئۆتكۈزگەن . نۇرغۇن دۆلەتلەردىن كەلگەن مۇخبىرلارنى ، دىنىي زاتلارنى ، سىياسىي ئەرباپلارنى ۋە دىپلومات خادىملىرىنى كۈتىۋالغان .

7) ئەينى زاماندا ھىندىستانغا كەلگەن ۋە پاكىستان ھۇدۇدىغا ئۆتكەن شەرقىي تۈركىستانلىق قازاقلارنىڭ ئورۇنلىشىش مەسىلىسىنى دۆلەت ئادەملىرى بىلەن سۆزلىشىپ ھەل قىلىپ بەرگەن ۋە قاھىرەدە تۇرۇۋاتقان بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىغا ئەرز سۇنۇپ تۈركىيە ھۆكۈمىتىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن مۇھاجىرەتتىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى تۈركىيىدە ئولتۇراقلىشىش مەسىلىسىنى ھەل قىلغان . ئۇنىڭ ئىچىدە 300 ئۆيلۈك قازاقنى تۈركىيىگە ئەكىلىپ ئورۇنلاشتۇرغان ھەمدە شەرقىي تۈركىستان مۇھاجىرلىرىنىڭ تۈركىيىگە كۆچۈپ كېلىش يولىنى ئېچىپ ، ئۆي بىلەن تەمىنلەش مەسىلىسىنى ھەل قىلغان بۇ پۇلنى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى تۈركىيىنىڭ دۆلەت غەزىنىسىگە ئاغدۇرغان .

8) ۋەتەندىن چىقىپ قايتىش ئىمكانىيىتى بولمىغان ۋە تۈركىيىدە قېلىشنى ئارزۇ قىلغان ۋەتەنداشلارغا ئىش چىقىپ تۇرغان ئىككى چىقىپ ئۆمرىنىڭ ئاخىرغىچە ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالدى .

مەرھۇم ئەيسا ئەپەندىنىڭ ئۆمۈر بويى ۋەتەن ، مىللەت ۋە مۇستەقىللىق ئۈچۈن سىڭدۈرگەن ئەجرى بىلەن تۆھپىسىنى يېزىپ تۈگەتكىلى مۇمكىن ئەمەس . بۇ ئۇنىڭ كۆرەش تارىخىنىڭ پەقەت ئاز بىر قىسمىدىنلا ئىبارەت ئەلۋەتتە .

ئۇنىڭ ۋەسىيەتنامىسى پات يېقىندا ئىشقا ئاشىدۇ

ئۆمۈر بويى ۋەتەن ، خەلقنى ئويلاپ ، ھېساپسىز كۆپ يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلغان ئۇلۇغ شەپقەتچىمىز ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن ۋاپات بولۇش ئالدىدا ؛ پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇجاھىتلىرىغا قالدۇرغان ۋەسىيەتنامىسىدە مۇنداق دېگەن ئىدى :

« ...... مەن كوممۇنىست خىتاينىڭ زۇلۇم ئاستىدىكى قاتمۇ-قات ئېزىلىۋاتقان خەلقىمنى ئازاد قىلىشتىن ئىبارەت ئۆزەمنىڭ تارىخىي ۋەزىپىسىنى ئورۇنلاش ئۈچۈن ئۆمۈر بويى بوشاشماستىن كۈرەش قىلدىم . تەقدىر ئۆزەمنىڭ ئورۇنلاپ بولالمىغان ئىشلىرىمنى شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا سادىق ۋە بۇ داۋاغا ياردەم قىلىپ ، تۈركىيەدە تۈرك خەلقى تەرىپىدىن قۇرۇلغان - « شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى » نى بارلىققا كەلتۈرەلەيدىغان سەمىمىي كىشىلەرگە تاپشۇرۇشقا مەجبۇر قىلدى . مەن بۇ كىشىلەرنىڭ شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئۈچۈن سىياسىي ، ماددى ، مەنىۋى ، ئىجتىمائىي خىزمەتلەرنى ئېلىپ بېرىپ ، ۋەتىنىنى كوممۇنىست خىتاينىڭ مۇستەملىكىسىدىن ۋە ئۇنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتقۇزۇش كۈرىشىمىزگە ئاخىرغىچە ياردەم قىلىشىنى جېكىلىدىم . بۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن ، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستانلىق مۇجاھىتلار ئۇلار بىلەن ھەمكارلىق ئورنۇتۇپ ھەمدە ئۆزى ياشاۋاتقان رايونلاردا شۇ دۆلەتنىڭ ئۆز خەلقى تەرىپىدىن قۇرۇلغان جەمئىيەت ، گۇرۇھلارنىڭ بارلىققا كېلىشىنى قولغا كەلتۈرۈشكە داۋاملىق خىزمەت قىلىشى كېرەك . چۈنكى ، ئۇنىڭ داۋارىمىزنى ئىلگىرى سۈرۈشكە تېخىمۇ كۈچلۈك . تېخىمۇ كۆپ پايدىسى بار . مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى ، تىبەتلىكلەرنىڭ سىياسىي دىنىي داھىسى دالاي لاما تىبەت داۋاسىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ، ئالدى بىلەن تىبەتلىكلەر ياشاۋاتقان چەت ئەل مەملىكەتلىرىدە ئاشۇ دۆلەتنىڭ ئۆز خەلقى تەرىپىدىن قۇرۇلغان قانۇنلۇق جەمئىيەت ، تەشكىلاتلارنىڭ بارلىققا كېلىشىنى قولغا كەلتۈرگەن . ۋاھالەنكى ، بۇنىڭ بىلەن تىبەت داۋاسىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىغا كەڭ زېمىن ۋە ئىستىقبال ياراتتى . تىبەت داۋاسى دۆلەت ، مىللەت مەسىلىسى قاتارىدا بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتىدىن ئورۇن ئالدى . بۇ ۋەجىدىن خەلقىمنىڭ مېنىڭ بۇ ۋەسىيىتىمنى تامامەن قوبۇل قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن .

قەدىرلىك ۋەتەنداشلىرىم ، سىلەر بىلەن ۋىدالىشىۋاتقان پەيتتە ، ئادالەت ، ئىنساپ دېگەننى بىلمەيدىغان كوممۇنىست خىتاينىڭ ئۇزاققا بارماي بەرباد بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغانلىقىمنى ئىزھار قىلىمەن . ئۇچاغدا ۋەتىنىمىزنىڭ يورۇق ئاسمىنىدا كۆك بايراق جەۋلان قىلىدۇ ، خەلقىم ئۆز تەقدىرىنى ھەقىقىي تۈردە ئۆز قولىغا ئېلىپ ، ئازادلىق ، ئەركىنلىككە ئېرىشىپ مەڭگۈ مۇستەقىل كۈن كەچۈرىدۇ . بۇنىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ ئىشىمىزنى قوللاۋاتقان بارلىق دوستلار ، تۈركلۈك كۈچلەر ۋە خەلق بىلەن ھەمكارلىشىپ توختىماي كۈرەش قىلىڭلار ، دۇنياغا داۋارىمىزنىڭ ھەققانىي داۋا ئىكەنلىكىنى داۋاملىق ئاڭلىتىڭلار . بىزنى تېخىمۇ كۆپ جامائەت ھەتتا پۈتۈن دۇنيا ئېتىراپ قىلسۇن ! » .

ئەيسا ئەپەندى مىللىي داۋارىمىزنىڭ نۆۋەتتىكى تەرەققىياتىنى چوڭقۇر تەھلىل قىلىپ ، 40 نەچچە يىللىق تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلەش ئاساسىدا بۇ تاكتىكىلىق ۋە سەمىمىي ۋەسىيەتنامىسىنى قالدۇردى . بىز شۇنى چوڭقۇر بىلىشىمىز كېرەككى ، بىزنىڭ كۈرىشىمىز ھەققانىي داۋا سۈپىتىدە بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىغا ئەزا دۆلەتلەر تەرىپىدىن بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى يىغىنلىرىدا ئوتتۇرىغا قويۇلۇشى ۋە ئۇلارنىڭ خەلقئارا سىياسىي ئورنىدىن پايدىلىنىش پۈرسىتىنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز لازىم . مانا بۇ مەرھۇم ئەيسا ئەپەندىنىڭ بىزگە قالدۇرغان كۈچلۈك ۋەزىپە . بۇنىڭ ئۈچۈن ، ئۆزىمىز بىلەن قانائەتلىنىپ قالماي ، مۇستەقىللىق كۈرىشىمىزنى ئىلگىرى سۈرۈشكە تەسىر كۆرسىتىدىغان بارلىق كۈچلەرنى قولغا كەلتۈرىشىمىز كېرەك . شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆزىمىزنىڭ مىللىي غۇرۇرىمىزنى ، مىللىي ئىشەنچىمىزنى ۋەتەنپەرۋەرلىك قىزغىنلىقىمىزنى يۈكسەك دەرىجىدە كۈچەيتىپ ، داۋا ئۈچۈن ھەرقانداق بەدەل بېرىشتىن باش تارتمايدىغان قەيسەر ، چىدامىلىق ، ئۈمىدۋار ئىرادىسىنى تۇرغۇزۇشىمىز لازىم . شۇنىڭدىلا ئۆز ۋەزىپىمىزنى ئورۇنلاپ ، ئۇنىڭ بىزگە قالدۇرغان ئىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن مۇستەھكەم ئاساس يارىتالايمىز .

دەرۋەقە ، تۈركىيە ئىخلاس ھولدىڭ ئىدارە ھەيئەت مىنىستىرى دوكتور ئەنسىۋەر ئۆرەن ئۆز باشچىلىقىدا پات يېقىندا « ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن ۋەخپى » نى قۇرۇپ ، مەرھۇمنىڭ ئۇزۇن يىلدىن بۇيان ئارزۇ قىلغان ئىستىكىنى دەسلەپكى قەدەمدە تۈركىيەدە ئەمەلگە ئاشۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى . ئۇ مۇنداق دېدى : « مەن ئۆمۈر بويى ئۇلۇغ تۈرك ئىسلام بىرلىكى ئۈچۈن خىزمەت قىلغان بۈيۈك مۇجاھىت ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىننىڭ ئەڭ چوڭقۇر ھۆرمىتى ۋە ئىشەنچىسىگە ئېرىشكەنلىكىم ئۈچۈن ئۆزەمنى مەڭگۈ بەختلىك دەپ تونۇيمەن . ئۇنىڭ ئامانىتىنى قوبۇل قىلىپ ، دەرھال ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن ۋەخپىنى قۇرۇپ ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ئاخىرغىچە خىزمەت قىلىش مېنىڭ مەجبۇرىيىتىمدۇر » .

بۇ ئىشقا يېقىندىن ئالاقىسى بولغان ، ئەيسا ئەپەندىنىڭ 30 يىللىق يېقىن دوستى تۈرك ئەدەبىياتى ۋەخپى باشلىقى ، تۈركىيە گېزىتىنىڭ يازغۇچىسى ئەخمەت كاباكلى مەرھۇمنىڭ ۋەسىيەتنامىسىدە بايان قىلغان ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن بارلىقى بىلەن خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى ، ئۇ مۇنداق دېدى : « ئەيسا ئەپەندىنىڭ ۋاپاتى تۈرك دۇنياسى ئۈچۈن ، شەرقىي تۈركىستان ئۈچۈن ئورنىنى تولدۇرۇپ بولمايدىغان بىر چوڭ يوقۇتۇش . ئۇنىڭ بىلەن ئىككىمىز تۈرك قۇرۇلتىيى ئېچىشنى مەسلىھەت قىلىشقان ئىدۇق ، ئەمما بۇ بىزگە نېسىپ بولماي مېنى قاتتىق ھەسرەت ئىچىدە قالدۇردى . بىز تۈركلۈك ۋە تۈرك دۇنياسىنىڭ بىر ئۇلۇغ داھىسىدىن ئايرىلدۇق . ئۇنىڭ روھىدىن پۈتۈن تۈرك دۇنياسى ۋە تۈرك خەلقى ئۆگۈنۈش كېرەك . ئۇ شۇنداق بىر ئادەمكى - 24 سائەت ياتا - قوپا ۋەتەن ، خەلقنى ئويلاپ ، ۋەتەن ، خەلقىنىڭ غېمىنى يېگەن ، كۆڭلىگە شەرقىي تۈركىستاندىن باشقا بىر نەرسە كەلتۈرمىگەن . مەن ئۇنىڭ ئارزۇ - ئىستىكىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ھەر ۋاقىت خىزمەت قىلىشقا ھازىرمەن . ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت ئەيلىسۇن ، پەرزەنتلىرىگە ۋە تۈرك - ئىسلام دۇنياسىغا تەسەللى بەرسۇن » .

ئەيسا ئەپەندىنىڭ تۈركلۈك ئىدىيىسى بىلەن تەربىيەلەنگەن ، ئۆزىنى تۈركلۈك ۋە شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا خىزمەت قىلىشقا ئاتىغان ، ئەيسا ئەپەندىگە سادىق ۋە چوڭقۇر ھۆرمەت كۆرسەتكەن ياش ، قابىلىيەتلىك مۇجاھىت مەرۋەت كاباكلى (ئىخلاس ھولدىڭ تۈرك دۇنياسى بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى ، تۈركىيە گېزىتىنىڭ يازغۇچىسى) ئەيسا ئەپەندىنىڭ ئىرادىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ئاخىرغىچە خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى . ئۇ مۇنداق دېدى : « مەن ئەيسا ئەپەندىنىڭ ئىستىكى ئۈچۈن ۋە شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئۈچۈن بارلىقىم بىلەن خىزمەت قىلىشنى مەڭگۈ شەرەپ دەپ بىلىمەن . ھەممىمىز شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئازادلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ، ھەمشەرلىرى بىلەن بىرلىكتە قول تۇتۇشۇپ پىشۋالىرىمىزنىڭ يولىنى بويلاپ كۈرەش قىلايلى ! » .

دېمەك ، ئەيسا ئەپەندى ئۆزىنى خاتىرجەم قىلىدىغان ، خەلقىنى خۇش قىلىدىغان ھەقىقىي سادىق كىشىلەرنى شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ياردەم قىلىشنى تاپىلىغان . بۇ بىزنىڭ مۇستەقىللىق قولغا كەلتۈرۈش كۈرىشىمىزنىڭ تەرەققىياتىغا پايدىلىق ئىشلارنى قىلىشقا كەڭ زېمىن ھازىرلىغۇسى !

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئەلازىغدا ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن ۋە شېئىر كېچىلىكى

تەھرىر ئىلاۋىسى: مەرھۇم ئەيسا ئەپەندى ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە بىۋاستە ئايروپىلان بىلەن بېرىش ئىمكانىيىتى بولمىغان. بۇنىڭ ئۈچۈن ھەم ئايروپىلان ھەم ماشىنىغا ئولتۇرۇپ بېرىشقا توغرى كېلىدىغان مىڭ نەچچە يۈز كىلومېتىر يولنى بېسىپ، ئۆزىنىڭ ياشىنىپ قالغانلىقى، سالامەتلىكىنىڭ ئانچە ياخشى ئەمەسلىكىگە قارىماي، پەرزەنتلىرىنىڭ توختىتىشىغا ئۇنىماي تۈركىيىنىڭ شائىرلار يۇرتى - ئەلازىغقا بارغانىدى. ئۇنىڭ مۇستەقىللىق داۋارىمىزغا پايدىلىق بولغان پۈرسەتنى ھەرقانداق شارائىتتا قولدىن بەرمەيدىغان مەجەزىنى ھېچكىم ئۆزگەرتەلمەيتتى.

ئەيسا ئەپەندى ئىستانبۇلغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، قاتتىق ھارغىنلىق يېتىپ سالامەتلىكى ئەسلىگە كېلەلمىدى. ئۇ ۋەتەن، خەلق دەپ بىر كۈنمۇ دەم ئالمىدى. باشتىن - ئاخىر تىنىمسىز مۇجادىلە ئېلىپ بېرىپ بىزدىن ئايرىلدى. تۆۋەندە ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىدە ئېلىپ بارغان پائالىيىتىنى دىققەتلىرىڭلارغا سۇنىدۇق.

ئۆز خەۋىرىمىز: «راستلىقىنى ئېيتسام، ئاللاھ مېنى يارىتىش بىلەنلا كۆڭلۈمگە ۋەتىنىم، مىللىتىمگە خىزمەت قىلىشنى سالغان ئوخشايدۇ. بۇنىڭغا ئىشىنىمەن. ھەقىقەتەن شۇنداق!» بىر ئەسىرگە يېقىن ھاياتىنى ۋەتەن، مىللىتىنىڭ ئازادلىقى يولىغا بېغىشلىغان بۈيۈك مۇجاھىت، شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ لىدېرى ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن ھېلىمۇ قاتتىق ھاۋۇق يېتىپ، دەرمانسىزلانغانلىقىغا قارىماي 1000 نەچچە يۈز كىلومېتىر يولنى بېسىپ (1995 - يىل 9 - ئاينىڭ 23 - 25 كۈنلىرى) ئەلازىغتا ئۆتكۈزۈلگەن شېئىر كېچىلىكىگە قاتنىشىپ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى ئاڭلاتتى. شېئىر كېچىلىكىگە ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن بىلەن بىرگە ئىستانبۇلدىن گېزىتىمىز ساھىبى ئارسلان ئالپتېكىن، باش مۇھەررىر شاھىلىل بوز قۇرت (كۆك بۆرى) تەكلىپ بىلەن قاتناشتى.

شېئىر كېچىلىكى تەرتىپ ھەيئىتى 9 - ئاينىڭ 23 - كۈنى ئالدى بىلەن فىرات ئۇنىۋېرسىتېتىدا «ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن ۋە شەرقىي تۈركىستان داۋاسى» مۇھاكىمە يىغىنى تەرتىپلىدى. يىغىنغا، ئەلازىغ ۋالىيسى مەھمەت جان سەۋەر، فىرات ئۇنىۋېرسىتېتى مۇدىرى پروفېسسور ئەيۇپ ئىسپىر، ۋە ئەلازىغ ۋىلايەت مەھكىمىسىنىڭ ھۆكۈمەت خادىملىرى، ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلىرى ھەمدە شېئىر كېچىلىكىگە تەكلىپ قىلىنغان تۈركىيە ئەدەبىياتى ۋەخپى باشلىقى ئەھمەت كاباقلى، تۈركىيە يازغۇچىلار بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى مەھمەت دوغان، مۇزەففەر ئۆزتاغ، دوتسېنت دوكتور سالىم چوغچە ۋە تۈركىيىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن شائىر، يازغۇچى بىلىم ئادەملىرى قاتناشتى.

يىغىندا، ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: «تۈركىيىنىڭ شەرقىدە ئەزەربەيجان، ئالمۇتا تۆگۈل شەرقىي تۈركىستاندۇر. تۈركىيە جۇمھۇر رەئىسى دېمىرەل ئېيتقانىدەك، ئادرىياتىك دېڭىزىدىن خىتاينىڭ سەددىچىن سېپىلىغىچە بولغان مۇبارەك كەڭ دىياردا دىلى، تىلى، ئۆرپ - ئادىتى، دىنىي ئېتىقادى، مەدەنىيىتى، پىكىر ھالىتى ھەم ئىدىيىۋى ھاياتى ئوخشاش بولغان، تۈرك دۇنياسىغا مەنسۇپ 250 مىليون تۈرك خەلقى ياشايدۇ. ئەمما، ئۇلارنىڭ ئىچىدە شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرى تېخىچىلا خىتاينىڭ كوممۇنىست زۇلۇمى ۋە پىلانلىق كۆچمەن يۆتكەش سىياسىتىگە دۇچ كېلىپ، ئۆز يۇرتىدا ياتلىق ۋە خارۇزارلىق تارتىۋاتىدۇ. ھازىر مېنىڭ پۈتۈن ئوي - پىكرىم خەلقىمنىڭ ئېچىنىشلىق تەقدىرىدە قالدى. ھېچ بولمىغاندا پۈتۈن دۇنيا تۈركلىرىنىڭ ئۇلارغا ئىگە چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمەن».

تۈرك ئەدەبىياتى ۋەخپى باشلىقى، يازغۇچى ئەھمەت كاباقلى مۇنداق دېدى: «ئەيسا ئەپەندى تۈرك دۇنياسىنىڭ بىر ئاقىلانە ئەلچىسى. ئۇ بىزنى شەرقىي تۈركىستان ۋە تۈركلۈك توغرىسىدا قىممەتلىك ماتېرىياللار بىلەن تەمىنلىدى. ئەگەر ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن بولمىسا، بىز شەرقىي تۈركىستان ۋە باشقا تۈركىستانلىقلار ھەققىدە بىر نەرسە يازالىشىمىز ئاسانغا توختىمايتتى. ئۇ بىزنى غەپلەتتىن ئويغاتتى».

ئۇنىڭدىن كېيىن سۆز ئالغان تۈركىيە يازغۇچىلار بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى مەھمەت دوغان، تارىخچى مۇزەففەر ئۆزتاغ، دوتسېنت دوكتور سالىم چوغچە قاتارلىقلار بىردەك مۇنداق دېدى: «تارىختا، شەرقىي تۈركىستان پارلاق مەدەنىيەت ياراتقان، ئىنسانىيلىق ئالەمىگە ئالاھىدە تۆھپە قوشقان مۇھىم تارىخىي بىر مەملىكەت. شەرقىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلىرىمىز مىللىتىمىزنىڭ مۇھىم بىر قىسمىنى تەشكىل قىلغان شەرەپلىك خەلقتۇر. بىز بۇ قېرىنداشلىرىمىزنىڭ خىتاينىڭ كوممۇنىست زۇلۇمى ئاستىدا ئېزىلىشى، ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىنىشى ۋە يوق قىلىنىشىغا قاراپ تۇرالمايمىز. شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئالدى بىلەن تۈرك دۇنياسى جامائەتچىلىكى جۈملىدىن قازاق، قىرغىز، ئۆزبېك، تۈركمەن قېرىنداشلار كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىدۇر. بۇ مەسىلىنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتىغا ئاڭلىتىشتا بىز ھەقىقىي خىزمەت قىلىشىمىز ۋە شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىكىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ياردەم قىلىشىمىز كېرەك».

يىغىن تەرتىپى بويىچە ئاخىردا گېزىتىمىز ساھىبى ئارسلان ئالپ تېكىن «شەرقىي تۈركىستان ۋە خىتاي زۇلۇمى» دېگەن تېمىدا سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: «كوممۇنىست خىتاي شەرقىي تۈركىستاننىڭ تەبىئىي بايلىقلىرىنى قولدىن كېلىدىغان بارلىق ۋاستىلار ئارقىلىق خالىغانچە قېزىپ تالان - تاراج قىلماقتا. خەلقىنى يوقسۇللۇق، ئىشسىزلىقتا قالدۇرۇپ، بىلىم ئادەملىرىمىزنى، دىن ئادەملىرىمىزنى ۋە مىللىي غورۇر جەھەتتە يېتىشكەن ياشلىرىمىزنى تۈرمىلەرگە تاشلاپ ئەركىنلىكتىن مەھرۇم قىلدى. مەجبۇرىي تۇغۇت چەكلەش سىياسىتىنى يولغا قويۇپ، يۈزمىڭلارچە ئۇيغۇر ئانىلار بىلەن بوۋاقلارنى ئوكۇل بىلەن ئۆلتۈردى. لوپنۇردا يونىدا توختىماي ئاتوم پارتلىتىپ، ئۇيەردىكى ئىنسانلارنىڭ ھاياتىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان دەھشەتلىك ئاپەتلەر پەيدا قىلدى. ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، كوممۇنىست خىتاي شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ئېزىش ۋە زۇلۇم سېلىپ، تارىخ سەھنىسىدىن يوق قىلىشقا تىرىشماقتا. شەرقىي تۈركىستان خەلقى تۈرك ئىسلام ئالەمى ۋە پۈتۈن دۇنيا ئىنسانىيلىق ئالەمىنىڭ دىققەت - ئېتىبارىغا مۇھتاجتۇر. بوسنىيەدىكى ۋەھشىي قىرغىنچىلىق ئوخشىمىغان شەكىلدە شەرقىي تۈركىستاندا يۈز بېرىۋاتىدۇ...». ئارسلان ئالپ تېكىن شەرقىي تۈركىستاننى قىسقىچە تونۇشتۇرغاندىن كېيىن، ئۇيغۇر تۈرك خەلقىنىڭ كوممۇنىست دىكتاتورلۇقى ئاستىدا دەھشەتلىك ئېزىلىۋاتقان تەقدىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ كۆرسىتىپ بەردى. ئۇنىڭ سۆزى پۈتۈن يىغىن زالدىكىلەرنىڭ قاتتىق دىققىتىنى جەلپ قىلدى ھەمدە ھەممەيلەن ئورنىدىن تۇرۇپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە بولغان ھېسداشلىقىنى بىلدۈردى.

9 - ئاينىڭ 25 - كۈنى ئەلازىغ شەھىرىگە قاراشلىق سىۋرىچې يېزىلىق ھۆكۈمەت ئەزالىرىنىڭ بىردەك قوشۇلىشى بىلەن سىۋرىچېنىڭ مەركىزى كوچىسىغا ئەيسا يۈسۈپ ئالپ تېكىن نامى بېرىش قارارىنى سىۋرىچې ھۆكۈمەت باشلىقى ئېلان قىلدى.

چەكسىز قايغۇلۇق ۋىدالىشىش

بېشى ٤ - بەتتە

نەچچە مىڭ ئادەمنىڭ چوڭقۇر قايغۇ - ھەسرەت، پىغان ئىلىق يىغا ئاۋازى جىنازە نامىزى مەيدانىدىن تاكى مەرھۇمنىڭ جەسىتى دەپنە قىلىنىش ئەلدىن ئايرىلغانغا قەدەر ئاڭلىنىپ تۇردى.

جىنازە نامىزى مەرھۇمنىڭ ئۇلۇغ تۈرك - ئىسلام دۇنياسىنىڭ جۈمىلىدىن شەرقىي تۈركىستان ھەلقىنىڭ ئۇلۇغ دۆلەت رەھبىرىگە لايىق شەكىلدە ئۆتكۈزۈلدى.

جىنازە نامىزىغا قاتناشقانلار ئىچىدە مىللەتچى ھەرىكەت پارتىيىسى رەئىسى ئالپ ئارسلان تۈركەش، يېقىندىن تۇغۇلغان پارتىيىسى رەئىسى ھەسەن جالالگۈزەل، مىللەت پارتىيىسى رەئىسى ئايقۇت ئەدىبالى، ئىستانبۇل ۋىلايەت ۋالىيسى رىدۋان يېنىشان، ئىستانبۇل شەھەر باشلىقى رەجەپ تايىپ ئەردوغان ۋە ھەر قايسى رايون ھۆكۈمەت باشلىقلىرى، پارتىيە تەمسىلچىلىرى، رادىئو - گېزىت مۇخبىرلىرى، يازغۇچىلار، سەنئەتچىلەر بار. تۈركىيەمىزدىن مەھسۇس مەرھۇمنىڭ جىنازە نامىزىغا كەلگەنلەردىن؛ ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكىگە ۋاكالىتەن ئۆمەر قانات، ئەنۋەرجان، تۇرسۇن ئىسكۈت، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىدا ۋەكىلى بولمىغان مىللەتلەر تەشكىلاتىغا ۋاكالىتەن گوللاندىيەدىن كەلگەن قىرىم تۈركلىرى تەمسىلچىسى مەمەت تۈتۈنچى، ئافغانىستان تۈركلىرى تەمسىلچىسى دوكتور مۇرات ئەرگۈن ۋە ئىراق، قىرىم، باتىتراكىيە، قىبرىس، ئىران تۈركلىرى تەمسىلچىسى ھەمدە قازاقىستان، ئۆزبېكىستان، قىرغىزىستان، سەئۇدى ئەرەبىستانىدىن كەلگەن ئۇقۇمۇشلۇق ئەربابلار بار. تۈركىيەنىڭ ھەر قايسى ۋىلايەت، يېزا كەنتلىرىدە تارقاق ئولتۇراقلاشقان شەرقىي تۈركىستانلىق قازاق، قىرغىز، ئۆزبېك، تاتار قاتارلىق ھەمشەرلەر ئاممىۋى جەھەتتىن قاتناشتى.

جىنازە نامىزىدىن كېيىن، مەرھۇمنىڭ جەسىتى فەۋزى پاشا كوچىسى، ئاقدەڭىز كوچىسى، ۋەتەن كوچىسى بىلەن مەرھۇم جۇمھۇر باشقانى تۇرغۇت ئۆزەل زاراتگاھلىقىنىڭ يېنىدىكى توپقاپى زاراتگاھلىقىغا ئېلىپ مېڭىلدى. يول بويى نەچچە ئون مىڭلىغان ئادەم قىزىل خىتاي زوراۋانلىقىغا قارشى غەزەپلىك شوئار ۋە تەكبىر توۋلاپ ماڭدى. جەسەت تۈركىيە ۋاقتى سائەت 13.30 دە دەپنە قىلىندى ۋە دۇئا ئوقۇلدى.

شۇ كۈنى تۈركىيە رادىئو - تېلېۋىزىيەسى ئىستانبۇلدىكى جىنازە نامىزىنى نەق مەيداندىن باشتىن - ئاخىر د.ت.گ.ر.ت. قانالدا كۆرسىتىپ تۇردى. تۈركىيە گېزىتى، زامان گېزىتى، ئوتتۇرا شەرق گېزىتى، مىللەت گېزىتى، مىللىي گېزىتى، ئاقىت گېزىتى ساباھ گېزىتى ئەيسا ئەپەندىنىڭ ۋاپاتى توغرىسىدىكى خەۋەر ۋە ئۇنىڭ ئىش - ئىزلىرى ھەققىدىكى ماقالە، شېئىر، داستانلارنى بېرىشنى داۋام قىلماقتا.

12 - ئاينىڭ 23 - كۈنى زەيتۇن بۇرۇندىكى ئىناچ ۋەخپىنىڭ زالىدا شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى، شەرقىي تۈركىستان كۆچمەنلەر دەرنىكى تەرىپىدىن مەرھۇمنىڭ 7 نەزىرىسى ئۆتكۈزۈلدى. نەزىرگە ئىستانبۇل شەھەر باشلىقى رەجەپ تايىپ ئەردوغان، زەيتۇن بۇرۇن ھۆكۈمەت باشلىقلىرى، رافاھ پارتىيىسى ۋەكىللىرى ۋە قازاقىستان ئۇيغۇر ھەلقىگە ۋاكالىتەن يازغۇچى دولقۇن ياسىن، لوپنۇر ئاتوم بۇلغىنىشىغا قارشى ھەرىكەت تەشكىلاتىنىڭ رەئىسى ھۆررى قىز ئىسلىمۇۋا، ئالمۇتا ئۇيغۇر ئاياللار بىرلەشمىسى رەئىسى ئەقتىبەرەم ئەھمەتوۋا قاتناشتى. ئاخىردا ئەيسا ئەپەندىنىڭ ئوغلى ئەركىن ئالپتېكىن قىسقىچە سۆز قىلىپ پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مۇھاجىرلىرىغا ۋاكالىتەن مۇستەقىللىق داۋامىزنىڭ ئاخىرغىچە داۋام قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

پۈتۈن تۈرك - ئىسلام دۇنياسىنى قاتتىق قايغۇغا سالغان ۋە ئۇنىڭ يولىدا مېڭىشقا قەتئىي ئىرادە باغلىغان مىليونلىغان مۇھاجىرلارنىڭ مەرھۇم ئەيسا ئەپەندىگە بولغان ھۆرمىتىنى كۆرگەن تۈركىيەدىكى خىتاي ئەلچىلىرى جۈملىدىن بېيجىڭدا ئۇلارنى تېخىمۇ قاتتىق ئالاقىزادە قىلىۋەتتى. خىتاينىڭ خوشاللىقى قاتتىق قايغۇغا ئايلاندى.

Gazete Sahibi
ARSLAN ALPTEKİN
Genel Yayın Koordinatörü
ŞAHHALİL BOZKURT
Gazete Adresi:

گېزىت باشلىقى: ئارسلان ئالپتېكىن
باش مۇھەررىر: شاھەلىل بوزقۇرت
گېزىتنىڭ تۈركىيە ئىستانبۇلدىكى ئادرېسى:

Ataköy 4. Kısım T.O. Blok No. 89/5
İSTANBUL - TURKEY Tel. : (0212) 559 83 21

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. İsim zikredilmeden iktibas edilemez

ئىزاھات: گېزىتىمىزدە ئېلان قىلىنغان ماقالىلارنىڭ مەسئۇلىيىتى ئاپتورلار ئۈستىدە، تەھرىراتتىن ماقالىلار قايتۇرۇلمايدۇ ۋە جاۋاپ بېرىلمەيدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

چەكسىز قايغۇلۇق ۋىدالىشىش

ئۇلۇغ تۈركلۈك ، ئۇلۇغ مۇسۇلمانلىق ، ئۇلۇغ ئىنسانىيلىق ئالدىدا ئۆچمەس بىر ئەسىرگە يېقىن خىزمەت قىلغان ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي قەھرىمانى ، جامائەت ئەربابى ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن 1995 - يىل 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى (يەكشەنبە) سائەت 21 دىن 05 مىنۇت ئۆتكەندە ئىستانبۇلدىكى ئۆيىدە ياشانغانلىق ۋە كېسەل سەۋەبى بىلەن 94 يېشىدا ۋاپات بولدى . مەرھۇمنىڭ جىنازە نامىزى تۈركىيە جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى سۈلايمان دەمىرەلنىڭ ، تۈركىيە ھۆكۈمىتىنىڭ غەمخورلۇقى ۋە مىليونلىغان تۈرك - ئىسلام جامائەتچىلىكىنىڭ چەكسىز قايغۇسى ئىچىدە 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئىستانبۇلدىكى تارىخىي فاتىخ جامەسىدە تۈركىيەدىكى ئىشلار مۇدىرى مەھمەت نۇرى يىلماز تەرىپىدىن چۈشۈرۈلدى . ئۇ نامازدىن كېيىن مۇنداق دېدى : « شەرقىي تۈركىستان ئۆزىنىڭ بۈيۈك شەپقەتچىسىدىن ئايرىلدى . ئاللاھ ئۇنىڭ مۇجادىلە مېۋىسىنى پات يېقىندا خەلقىگە كۆرسىتىدۇ ۋە ئاللاھنىڭ نېسىۋى بىلەن شەرقىي تۈركىستان ھۆرلۈككە ئېرىشىدۇ . شەرقىي تۈركىستان ئەۋلادلىرىغا - ئۇيغۇر ، قازاق ، قىرغىز خەلقىگە بىرلىك ئادا قىلسۇن ، ئامىن ! » .

ۋەتەنداشلار دىققىتىگە

شەرقىي تۈركىستان گېزىتىنىڭ قولىڭىزدىكى 14 - سانى بەزى سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئۇزۇن كېچىكىپ چىقتى ، بۇ خۇسۇستا ئەپۇ قىلىشىڭىزلارنى سورايمىز . شۇنداق قىلامادى قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىپ ، گېزىتىمىزنىڭ بۇندىن كېيىنكى سانلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا قولىڭىزغا يەتكۈزۈشكە تىرىشىپ خىزمەت قىلىدىغانلىقىمىزنى بىلدۈرىمىز .

ئارسلان ئالپتېكىن
شەرقىي تۈركىستان گېزىتى ساھىبى
1996 - يىل 1 - ئاينىڭ 8 - كۈنى

مەڭگۈ يادىتىمىز » ، « ئىستىقلال بايرىقىنى ئاخىرغىچە ئېگىز كۆتۈرەيلى » ، « شەرقىي تۈركىستان چوقۇم ھۆرلۈككە ئېرىشىدۇ » ، « مۇجاھىت ئەيسا ئەپەندىنىڭ ئىرادىسىگە ۋارىسلىق مۇستەقىللىق ئۈچۈن كۈرەش قىلايلى » ، « ئۈچ ئەپەندىلەر - مەسئۇد سابىرى ، مەھمەت ئىمىن بۇغرا ، ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن مەڭگۈ ھايات » ، دەپ يېزىلغان پىلاكاتلارنى كۆتەرگەن مۇجاھىتلار ، ئوقۇغۇچىلار ، ئاياللار ، بالىلار بىلەن تولغانىدى .

داۋامى 7 - بەتتە

ھۆكۈنى فاتىخ جامەسىنىڭ مەيدانى ، كوچىلىرى مەيدىسىگە ئەيسا ئەپەندىنىڭ شەرقىي تۈركىستان بايرىقى بىلەن ، تۈركىيە بايرىقىنى ئىللىمما چۈشكەن رەڭلىك رەسىمنى تاقىغان تۈركىيىنىڭ ھەر قايسى ساھەلەردىن كەلگەن جامائەت ئەرباپلىرى ، مىللىي توپا بىلەن مىللىي كىيىم كىيگەن شەرقىي تۈركىستانلىق ياشلار ، دىنىي مويسىپىتلەر ، ۋەت - ۋەت تىزىلىپ ، لىدىرىمىز ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىننى